

FI lausuntopyyntö VaVa syksy 2017

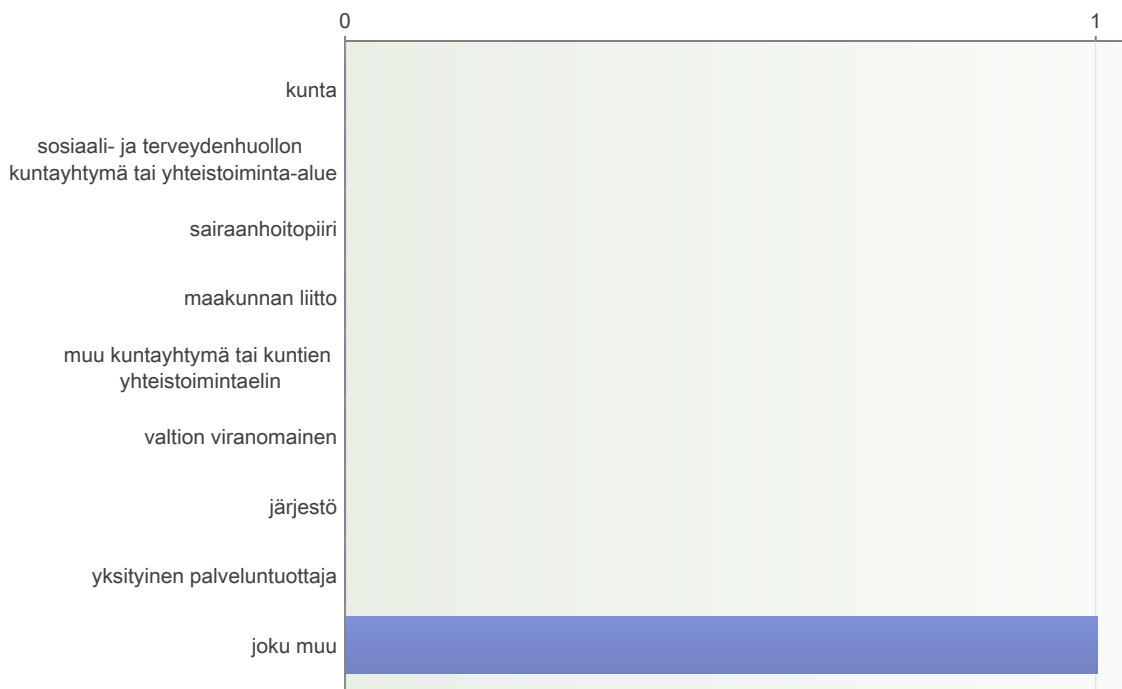
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot, sähköposti ja puhelinnumero	Lausunnon käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Lahden Diakoniasäätiö	Tiina Mäkelä	tiina.makela@dila.fi, puh. 0447132200		

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: joku muu

- Säätiö

3. 1. Voidaanko ehdotetulla valinnanvapauslailla osaltaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

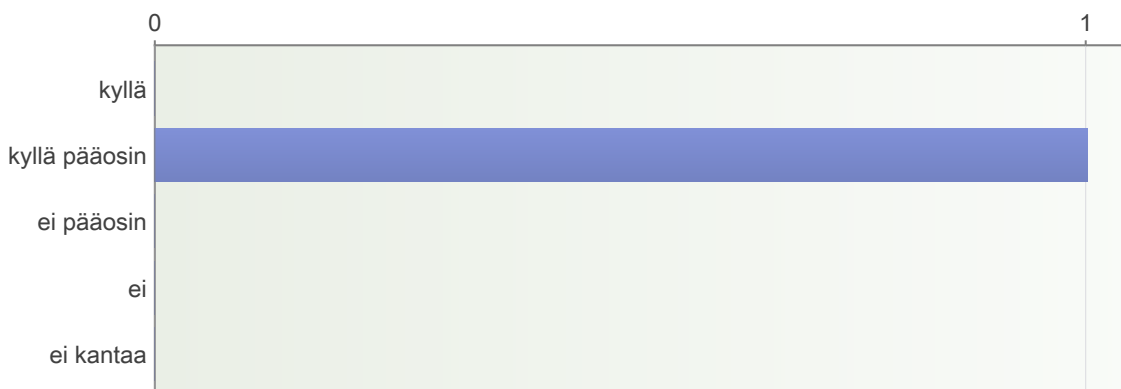
4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaan valinnanvapauden lisäämisellä ja palvelujen saatavuuden parantamisella on mahdollista vaikuttaa väestön terveyteen ja hyvinvointiin ja niihin liittyviin eroihin. Automaattisesti tämä ei kuitenkaan kavenna terveys- ja hyvinvointieroja vaan edellyttää sitä, että tarjottavien palvelujen tavoitteellisuutta sekä niiden vaikuttavuuden mittaamista ja arviointia kehitetään samanaikaisesti. Mikäli tässä onnistutaan, on mahdollista myös saavuttaa tavoiteltuja säästöjä.

5. 2. Edistääkö valinnanvapauslakiluonnos tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

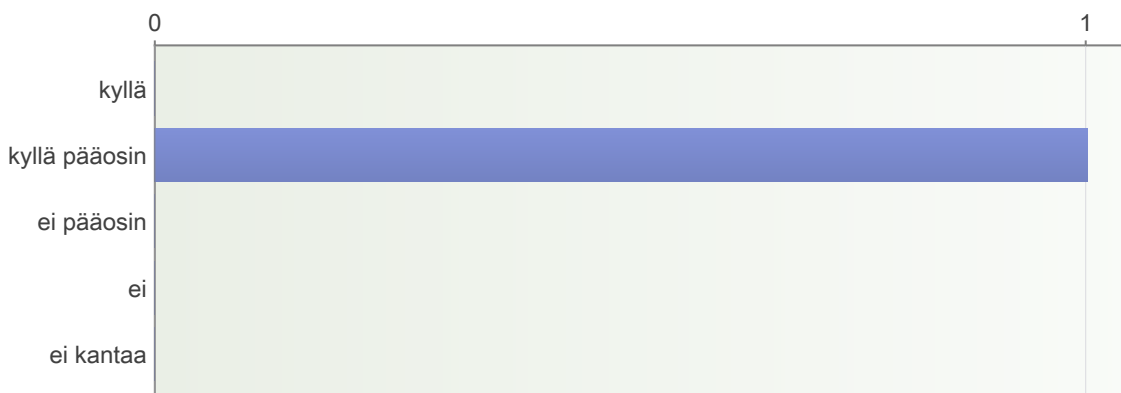
6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lain keskeinen tarkoitus, edistää asiakkaiden valinnan mahdollisuuksia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa, on erittäin tärkeä.
Lakiesityksessä asiakkaan valinnanvapauden kanavat ovat edelleen melko monisäikeisiä ja ne saattavat aiheuttaa käytännön tilanteissa epäselvyyttä ja vaikeutta palvelujen käyttöön. Siksi on hyvä, että lakiin on kirjattu aiempaa selvemmin velvoite asiakkaiden ohjaukseen ja neuvontaan.

7. 3. Antaako lakiluonnos asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

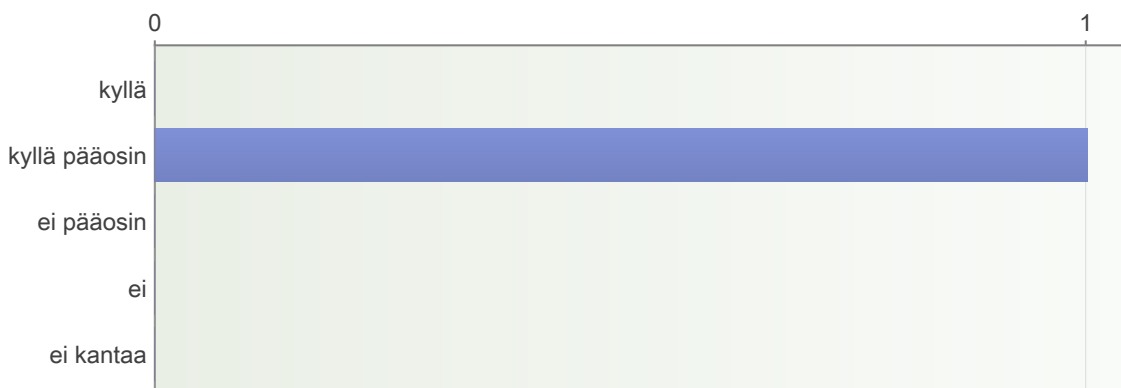

8. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko lakiluonnoksen perusteella asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluja?

Vastaajien määrä: 1

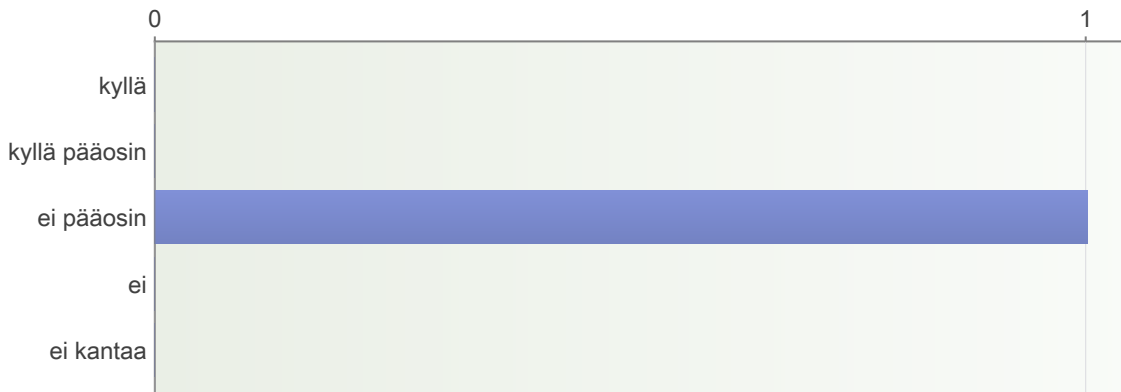
10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelin ja erityisesti henkilökohtaisen budjetin kautta asiakkaan on mahdollista saada kokonaisvaltaista palvelua. Suunniteltu rakenne sisältää kuitenkin riskin palvelujen pirstoutumisesta ja se edellyttää erittäin vahvaa palvelujen koordinaatiota, tietojärjestelmien yhteen sovittamista ja toimivuutta erityisesti niiden asiakkaiden osalta, jotka eivät kykene itsenäisesti yhteen sovittamaan palvelujaan.

11. 5. Turvaako lakiluonnos palvelujen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation?

Vastaajien määrä: 1

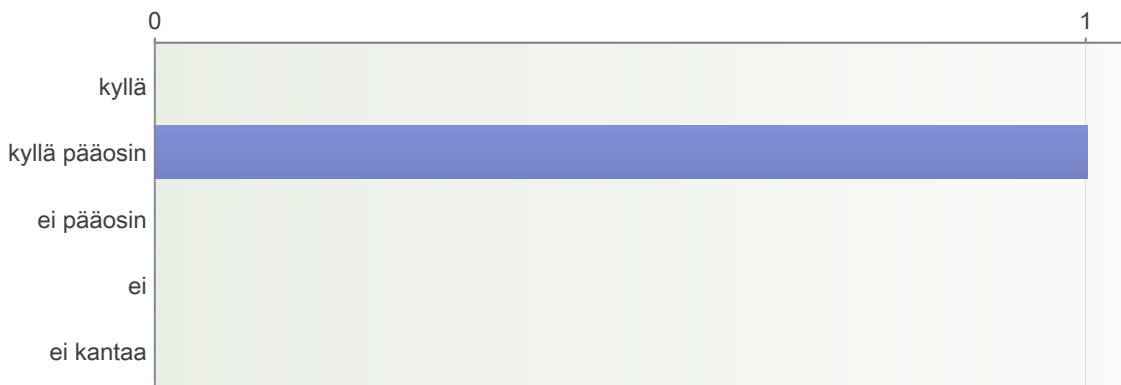
12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Järjestelmä pirstoutuu entisestään ja siksi riski palvelujen hajanaisuudesta saattaa jopa kasvaa nykyisestä.

13. 6. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

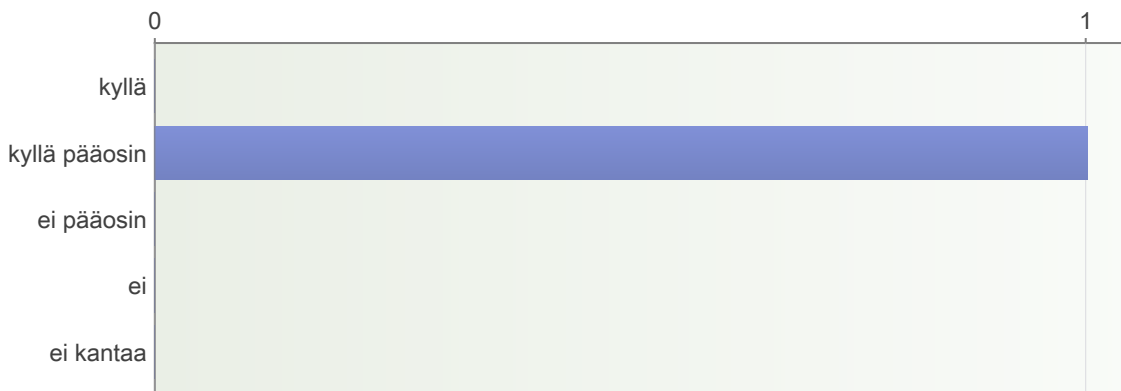

14. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

15. 7. Edistääkö lakiluonnos toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa?

Vastaajien määrä: 1

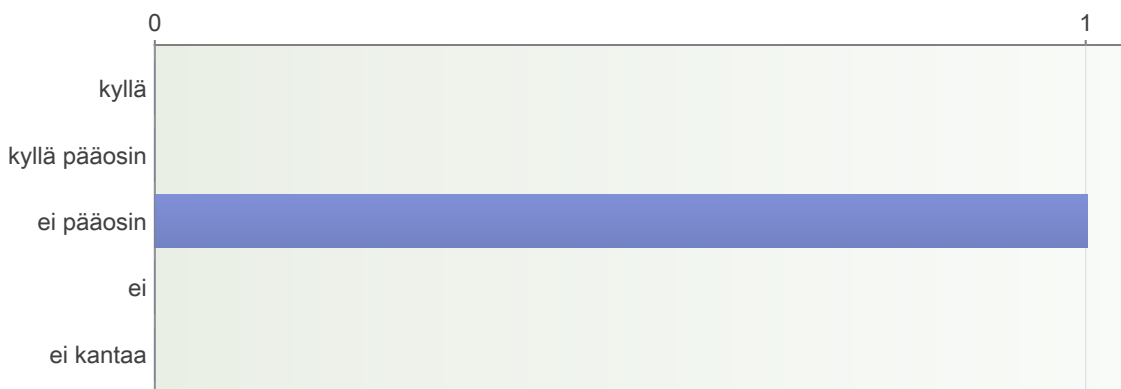

16. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

17. 8. Antaako valinnanvapauslakiluonnos yhdessä muun maakunta- ja sote-uudistuksen kanssa riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

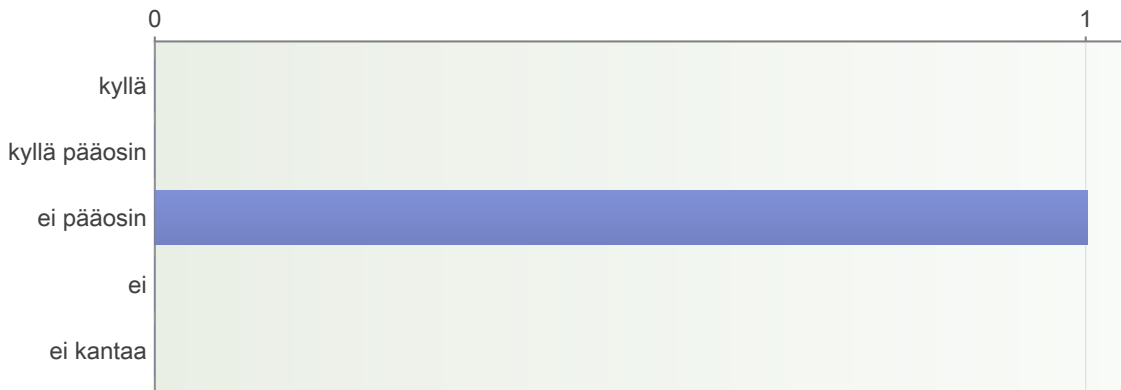
18. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Palvelujen saatavuuden, laadun ja kustannusvaikuttavuuden yhtäaikainen parantaminen ja vahvistaminen asiakkaan valinnanvapauden lisäämisen kanssa herättää epäilyä siitä, ovatko lain tavoitteet saavutettavissa samanaikaisesti ja millä aikajänteellä. Asiakkaiden valinnanvapauden ja palvelujen saatavuuden lisääminen tullevat lisäämään palvelujen kysyntää ja käyttöä ja saattavat asettaa merkittäviä haasteita sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksiin ja siksi lain tavoitteet näiltä osin vaikuttavat ylioptimistisilta ja jopa ristiriitaisilta ainakin lyhyellä aikajänteellä.

19. 9. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvueluista. 9a. Turvaavatko maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palvelujen tuotantoa koskevat säännökset (mm. 16 §) palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kaikissa olosuhteissa?

Vastaajien määrä: 1

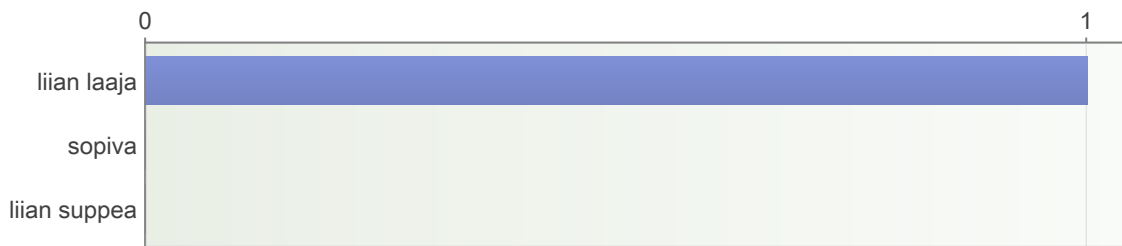
20. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Laki jättää järjestämistä koskevan harkintavallan siinä määrin maakunnille, että on täysin mahdollista, että sen seurauksena syntyy väestön eriarvoistumista sote-palvelujen osalta.

21. 9b. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty sote-keskuksen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

22. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Erityisesti kohta 3 yleislääketieteen alaan kuuluva tutkimus ja hoito, joka voidaan toteuttaa myös kotona luopumalla epäselvän rajapinnan kotihoidon ja kotisairaanhoidon ja sen lääkäripalvelun osalta.

23. 9c. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty suunhoidon yksikköjen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

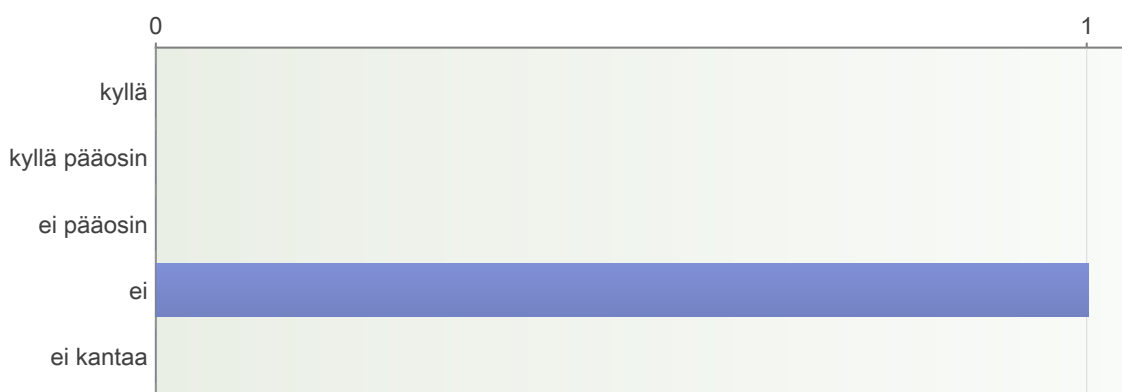
Ei vastauksia.

24. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

25. 9d. Onko lakiluonnoksen 18 § sote-keskuksen suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

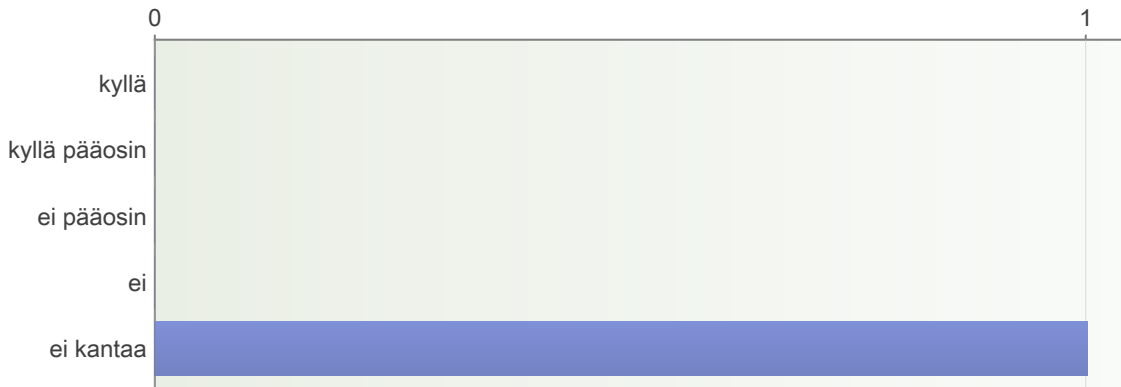
26. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat palvelut?

Vastaajien määrä: 1

- kts. kohta 9b perustelu.

27. 9e. Onko lakiluonnoksen 18 § suunhoidon suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

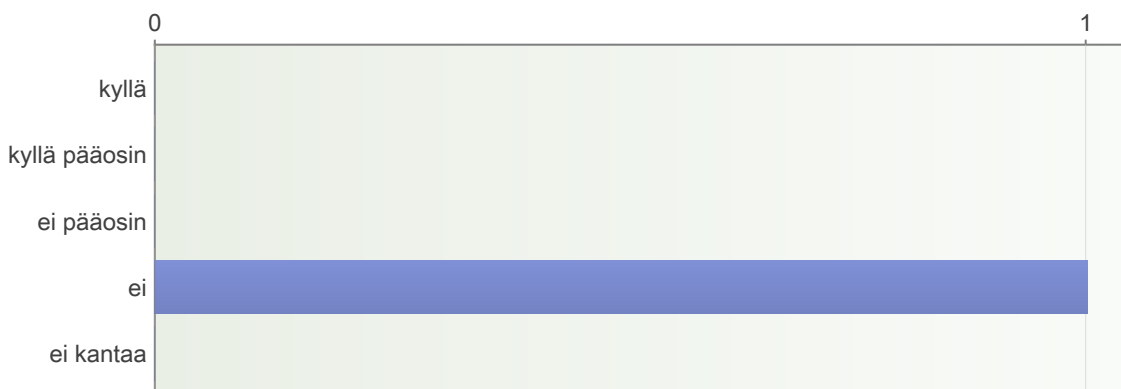

28. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin suunhoidon yksiköissä tuotettavat palvelut?

Ei vastauksia.

29. 9f. Ovatko säännökset (mm. 18 § ja 37 §) sosiaalihuollon osalta tarkoituksenmukaisia ja riittäviä?

Vastaajien määrä: 1

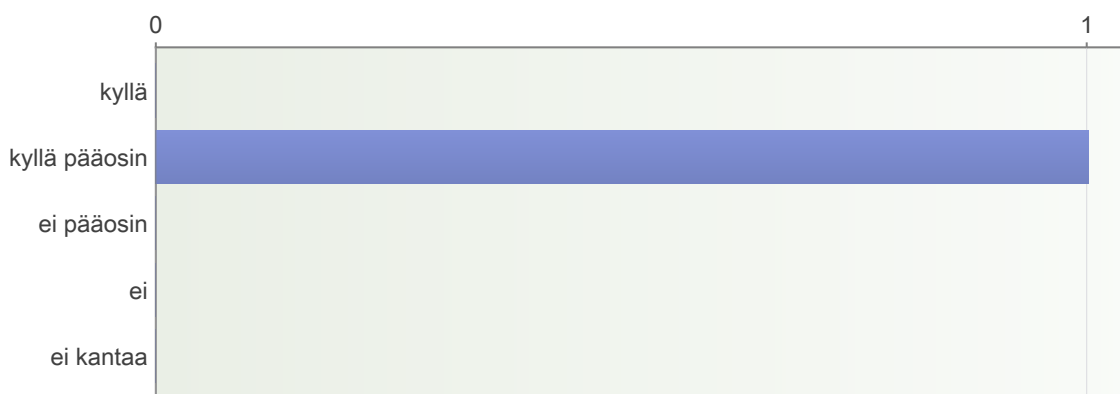
30. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Laki rakentuu kokonaisuudessaan terveystalouden järjestämisen ympärille ja jättää sosiaalihuollon hyvin ohueksi ja irralliseksi asiakkaan palvelusta.

31. 10. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos. 10a. Antaako lakiluonnoksen 21 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitos?

Vastaajien määrä: 1

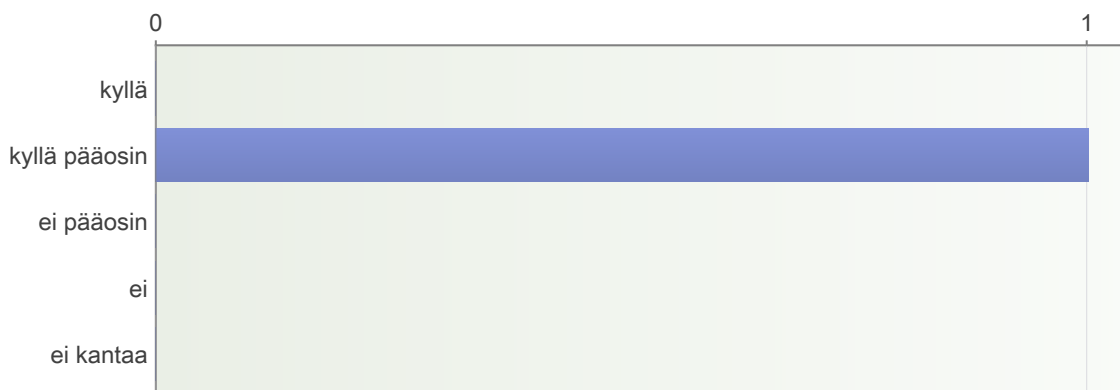

32. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

33. 10b. Entä antaako lakiluonnoksen 22 ja 23 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitoksen palveluyksikkö/yksiköt?

Vastaajien määrä: 1

34. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

35. 11. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 11a. Onko lakiluonnoksen 24 §:ssä säädetty asiakasseteli sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

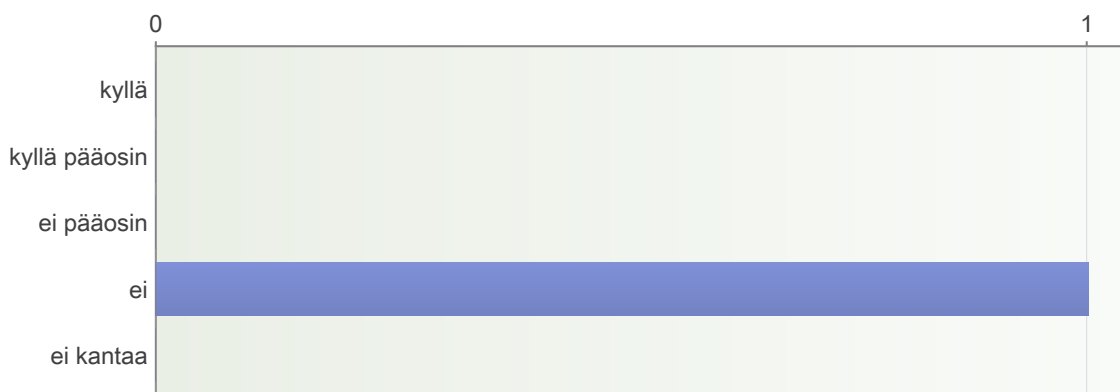
36. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Vanhusten asumispalvelut tulisi lisätä asiakassetelipalveluihin.

37. 11b. Onko maakunnan liikelaitoksella 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen rajausten perusteella edellytykset turvata riittävät palvelut kustannustehokkaalla tavalla?

Vastaajien määrä: 1

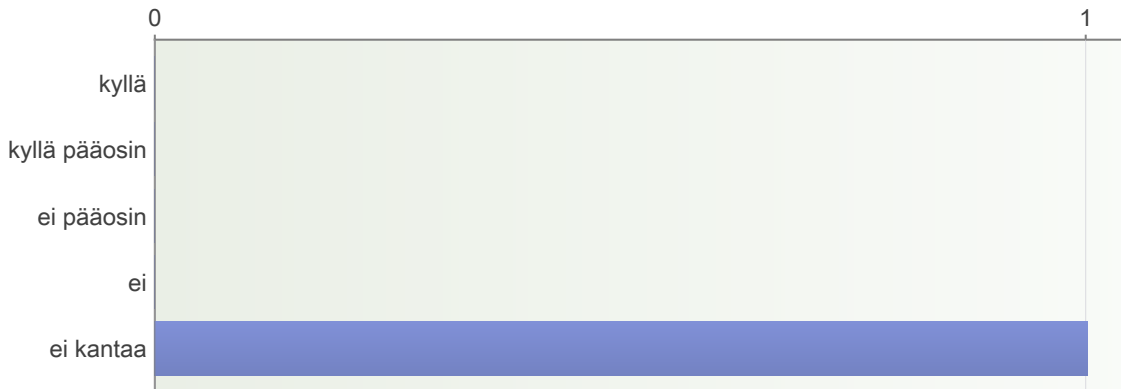
38. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelin käytön rajaukset eivät takaa palvelujen kustannustehokkuutta.

39. 11c. Onko lakiluonnoksen 24 §:n sääntely riittävä erikoissairaanhoidon valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän turvaamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

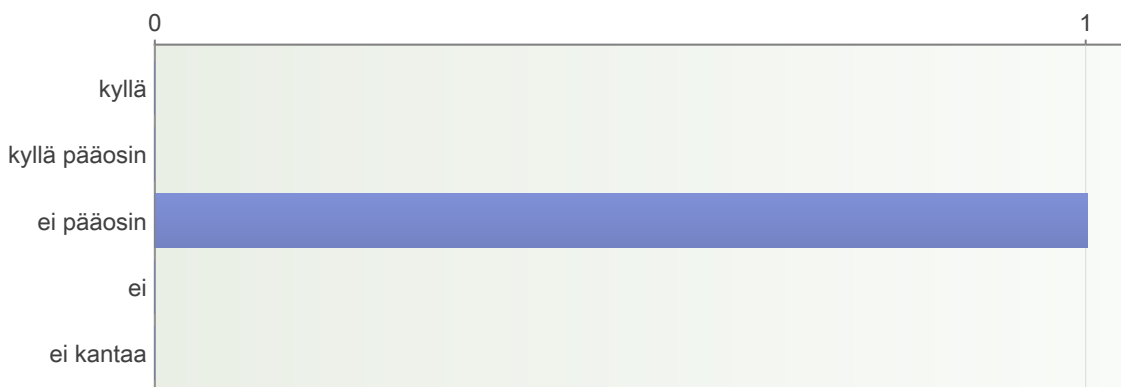

40. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

41. 11d. Ovatko asiakasseteliä koskevat säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

42. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Laissa asiakassetelin käyttöönotto palveluissa ja sen käytettävissä oleva määrä jää liaksi maakunnan päätettäväksi, eikä näin ollen takaa sitä, että asiakkaat olisivat yhdenvertaisessa asemassa tältä osin eri maakuntien alueella, eri palveluiden osalta ja että asiakkaan aito valinnanvapaus tarkoituksenmukaisesti toteutuu.

43. 11e. Turvaako asiakasetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun toteuttamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

44. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

45. 12. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

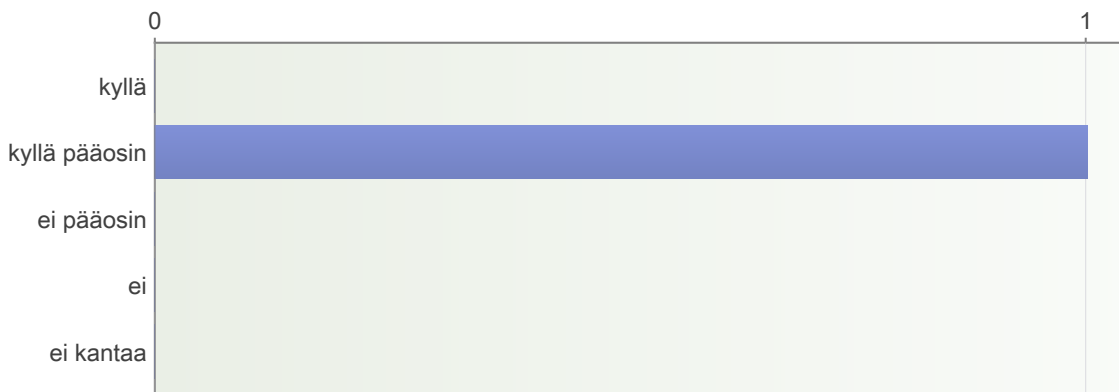

46. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

47. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin asiakkaan neuvonnasta ja ohjauksesta sekä palvelutarpeen arvioinnista. Lisäksi lakiluonnoksen 5 §:ssä säädettäisiin asiakkaalle tehtävästä yhdestä asiakassuunnitelmasta. Turvaavatko säännökset riittävän hyvin asiakkaan oikeudet sekä palvelujen toteuttamisen asiakkaan tarpeita vastaavasti?

Vastaajien määrä: 1

48. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaan kannalta neuvonta ja ohjaus sekä asiakassuunnitelman laadinta on turvattu laissa, mutta se asettaa eri toimijat eriarvoiseen asemaan ja suosii suoran valinnan palvelujen tuottajia eli käytännössä suuria yrityksiä, jotka voivat hyödyntää ohjaus ja neuvonta veloitettaan muiden palvelujensa markkinoinnissa ja niihin ohjaamisessa.

49. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 14a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

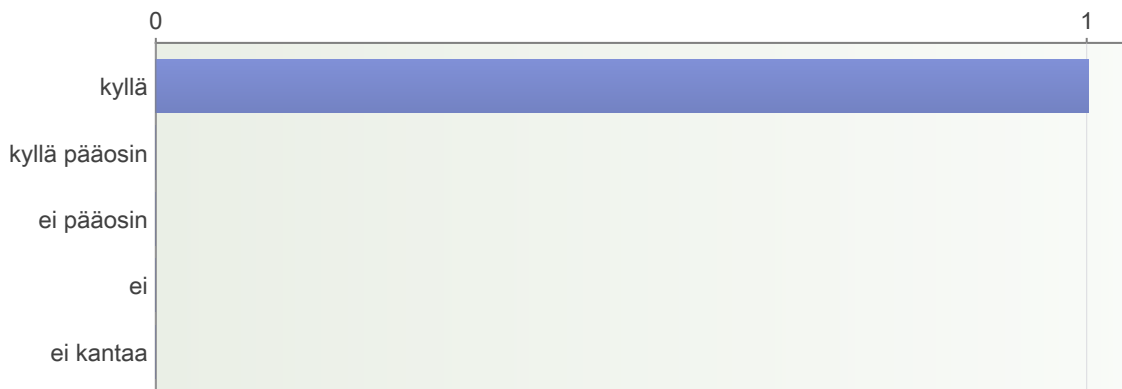
50. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan mahdollisuus asettaa sote-keskuspalveluntuottajalle ehtoja liittyen voimavaroihin ja palvelun laatuun voi johtaa suurien toimijoiden suosimiseen ja toisaalta muodostua pienille toimijoille mahdottomaksi.

51. 14b. Varmistaako hallintopäätöstä ja ehtojen asettamista koskeva sääntely (42 §) riittävät mahdollisuudet maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseen.

Vastaajien määrä: 1

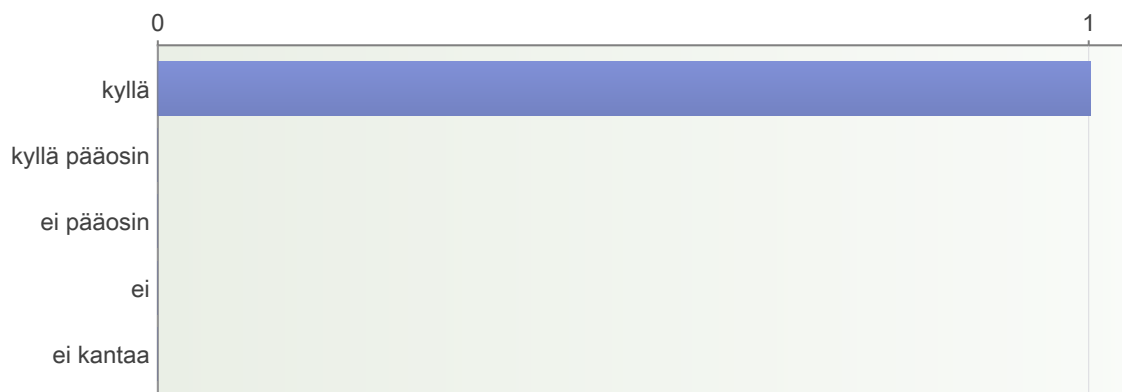

52. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

53. 14c. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

54. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

55. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palveluntuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

57. 16. Lakiluonnoksen 10 luvussa säädettäisiin palveluntuottajalle suoritettavista korvauksista.

16a. Ottavatko sote-keskuksen kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat tekijät riittävästi huomioon asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet ja niiden aiheuttamat kustannukset?

Vastaajien määrä: 1

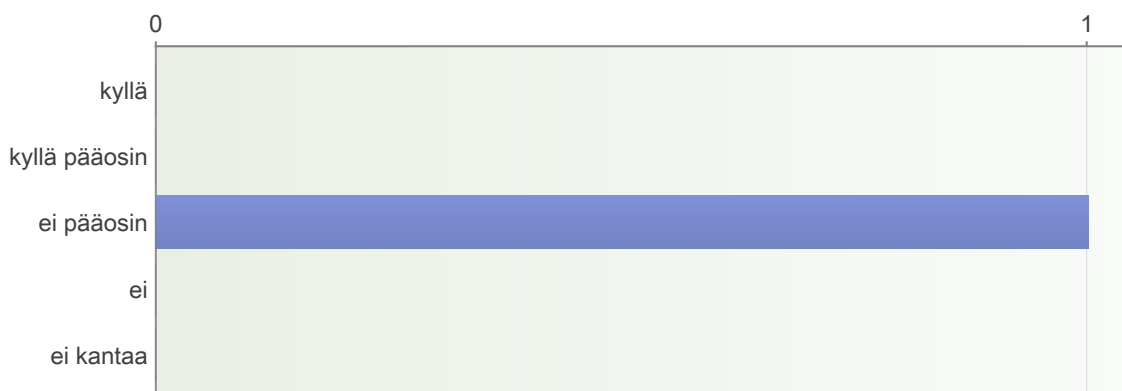

58. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

59. 16b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

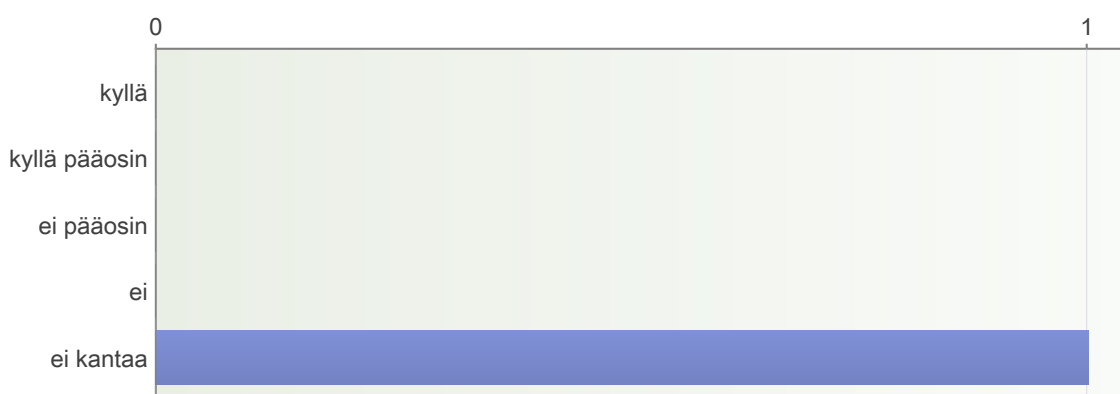
60. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelin arvon määrittämisessä oleellisen tärkeää on läpinäkyvä ja vertailukelpoinen tieto maakunnan omasta vastaavasta toiminnasta. Arvon määrittämisen painopisteen ei tulisi olla mahdollisimman halvassa hinnassa vaan huomioon tulisi ottaa erityisesti palvelujen vaikuttavuus ja näyttöön perustuvat käytännöt. Kiinteähintainen asiakassetelin arvo, jolla on katettava palvelun koko kustannus, saattaa johtaa hintakilpailuun, jossa riskinkantokyvyltään suuret yritykset pärjäävät pieniä paremmin. Siksi nykyinen palvelusetelityyppinen ratkaisu, jossa seteli kattaa osan hinnasta ja tuottaja määrittää itse palvelun kustannuksen vapaasti, on toimivampi ratkaisu.

61. 16c. Turvaavatko säännökset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisen tuottajan sote-keskukselle yhdenvertaiset toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

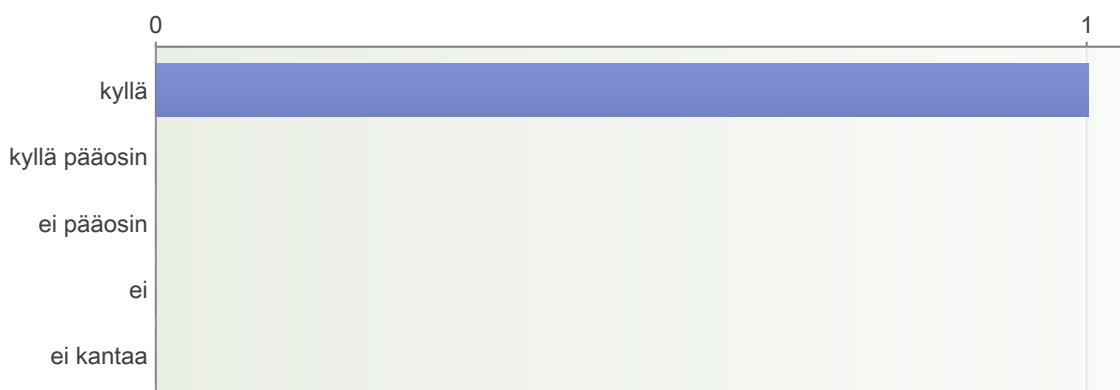

62. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

63. 17. Lakiluonnoksen 12 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. 17a. Turvaavatko 85 §:n mukaiset asiakasseteliä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

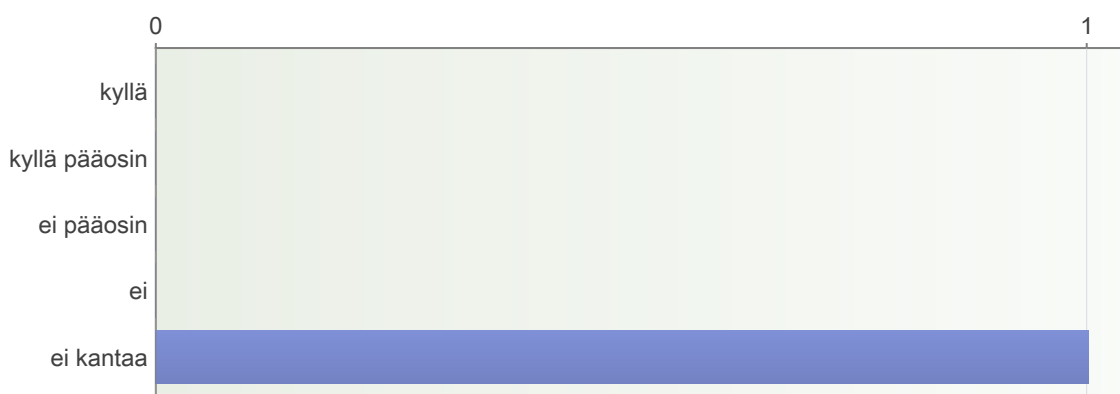

64. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

65. 17b. Turvaavatko 86 ja 88 §:n mukaiset sote-keskusta koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

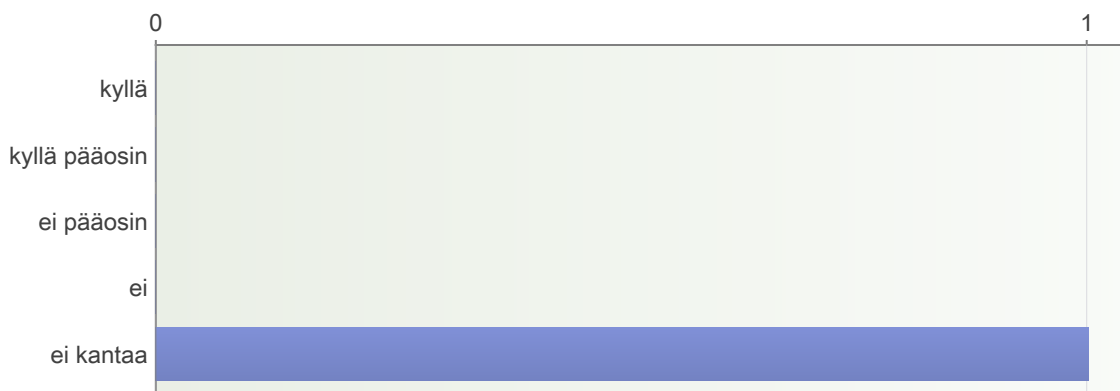

66. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

67. 17c. Turvaavatko 87 ja 89 §:n mukaiset suunhoidon yksiköitä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

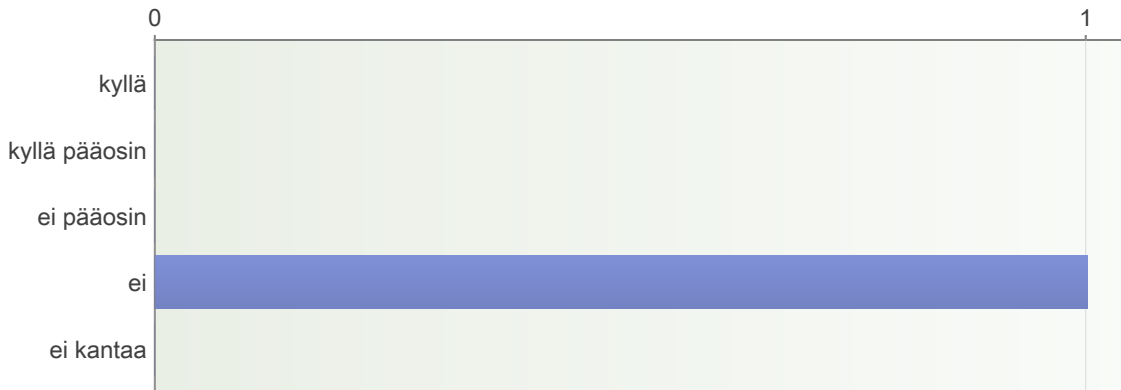

68. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

69. 17d. Turvaako esitys sosiaali- ja terveystalvaeluiden yksityisten tuottajien toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

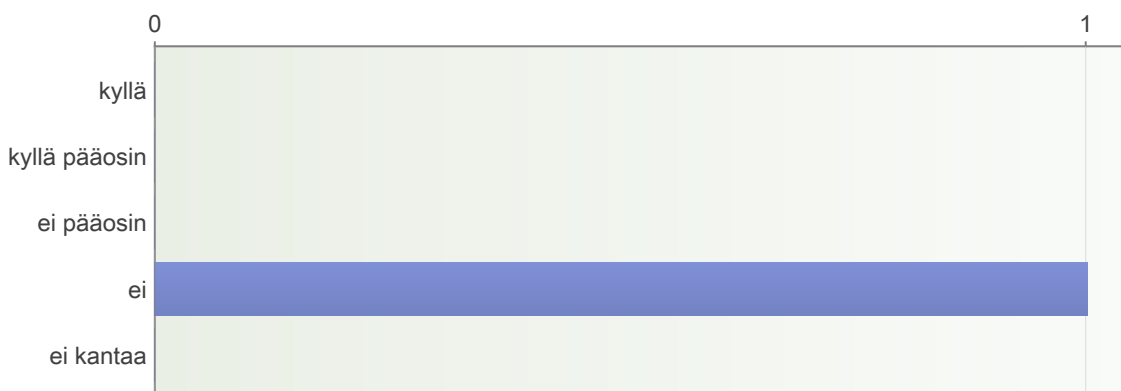
70. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Laki asettaa pienet ja keskisuuret yksityiset palvelujen tuottajat selkeästi nykyistä huonompaan asemaan ja uhkaa niiden olemassaoloa. Sosiaali- ja terveyskeskuksia on käytännössä mahdollista ylläpitää ainoastaan suurten yritysten, jotka tätä kautta saavat merkittävän edun asiakasohjauksen, markkinoinnin ja omien muiden palvelujensa suositteluun.

71. 17e. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina?

Vastaajien määrä: 1

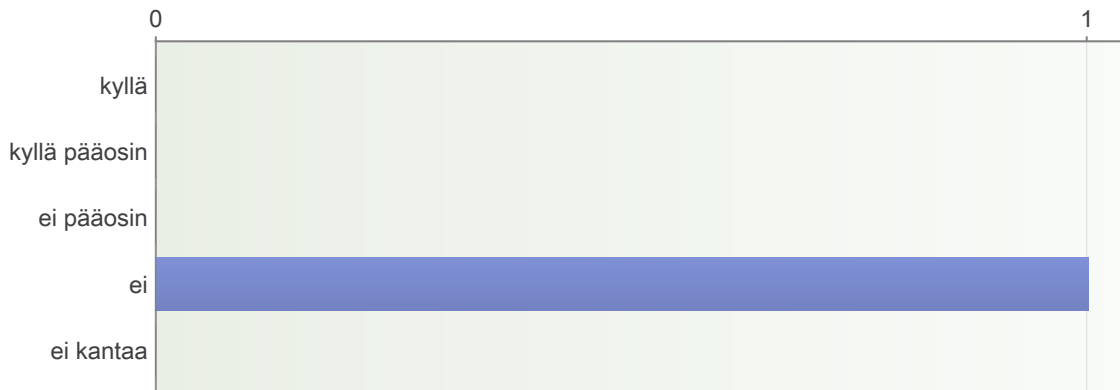
72. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- kts. edellä

73. 18. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

74. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

75. 19. Miten arvioisitte uudistuksen vaikuttavan oman organisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Lain keskeinen tarkoitus, asiakkaan valinnanvapauden mahdollisuuksien parantaminen, on erittäin tärkeä palvelujen kehittämiskohde ja nykyiset palvelusetelimalit ovat tukeneet tätä hyvin. Uudistuksessa oleva asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti antavat mahdollisuuksia organisaatiomme palvelutoiminnalle. Uhkana on kuitenkin se, että maakunnat määrittävät asiakassetelien arvon pelkästään taloudellisilla näkökohdilla ja liian alhaiseksi, joka suosii suuria riskinkantokykyisiä yrityksiä markkinan laajentumispyrkimyksissä. Tämä kehitys on ollut nähtävissä viime vuosina esim. ikäihmisten asumispalvelumarkkinassa. Suoran valinnan palvelujen tuottaminen ei ole organisaatiollemme mahdollista ja suuret yritykset, joiden taloudellinen riskinkantokyky tämän mahdollistaa, tulevat saamaan merkittävän markkinaedun. Sote-markkinat tulevat muokkautumaan kohti muutaman suuren toimijan mallia.

76. 20. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Ohessa Lahden Diakoniasäätiön lausuntoyhteenvedo:

Lahden Diakoniasäätiö (myöhemmin Säätiö) antaa seuraavan lausuntoyhteenvedon koskien hallituksen esitystä laiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa:

Säätiö pitää lain keskeistä tarkoitusta, edistää asiakkaiden valinnan mahdollisuuksia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa, erittäin tärkeänä ja kannattaa sen nostamista palvelujen kehittämisen keskiöön tulevina vuosina. Palvelujen saatavuuden, laadun ja kustannusvaikuttavuuden yhtäaikainen parantaminen ja vahvistaminen asiakkaan valinnanvapauden lisäämisen kanssa herättää kuitenkin epäilyn siitä, ovatko lain tavoitteet saavutettavissa samanaikaisesti ja millä aikajänteellä. Asiakkaiden valinnanvapauden ja palvelujen saatavuuden lisääminen saattavat asettaa merkittäviä haasteita sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksiin ja siksi lain tavoitteet näiltä osin vaikuttavat ylioptimistisilta ja jopa ristiriitaisilta.

Lain mukaan asiakkaalla on oikeus valita palvelun tuottaja, toimipiste ja ammattihenkilö, joka antaa palvelua. Valinta tapahtuu valitsemalla itse sosiaali- ja terveyskeskus, maakunnan liikelaitoksen toimipiste sekä asiakassetelillä ja henkilökohtaisella budjetilla palvelun tuottaja. Lisäksi asiakkaan on mahdollista vaikuttaa viimeksi mainitulla hankittavan palvelun sisältöön.

Säätiön näkemyksen mukaan lakiesityksessä on huomioitu aiempaa paremmin mm. asiakkaiden tarvitsema ohjaus, neuvonta ja tuki valinnanvapauden toteutumisessa. Säätiö haluaa kuitenkin korostaa, että erityyppisten palveluntuottajien yhdenvertainen kohtelu silloin, kun asiakkaita ohjataan palvelujen käytössä ja heille jaetaan tietoa eri vaihtoehdoista, on varmistettava maakuntien toimesta, eikä tätä ohjausvastuuta tule antaa sote-keskuksia ylläpitäville yrityksille, sillä se vääristää kilpailua ja asettaa muut yksityiset palvelujen tuottajat heikompaan markkina-asemaan.

Vastaavasti mahdollisuus asiakassuunnitelman laadintaan ja tätä kautta mahdollisuus suosia sote-keskuksen ulkopuolisten palvelujen osalta omia palveluja, asettaa yksityiset toimijat eriarvoiseen asemaan. Siksi asiakassuunnitelman laadintavastuu tulisi olla maakunnalla.

Nyt toteutettavat valinnanvapauden pilotit tuottavat tärkeää tietoa järjestelmän edelleen kehittämiseksi ja onkin tärkeää huolehtia siitä, että kokeiluissa syntyvä tieto hyödynnetään aktiivisesti maakuntien sote-kehittämistyössä.

Säätiö haluaa edelleen nostaa esiin pienten ja keskisuurten palveluntuottajien toimintaedellytyksiin vaikuttavat lain kohdat ja samalla esittää erityisen huolensa näiden palveluntuottajien osalta suhteessa suuryrityksiin. Nyt esitetty lakiluonnos ei näytä tuovan tältä osin parempaa tilannetta, vaan päinvastoin heikentävän merkittävästi niiden yritysten, jotka eivät pysty järjestämään sote-keskustasoisia palveluja, kilpailumahdollisuuksia.

Asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen, palvelujärjestelmäkokonaisuuden ja palveluketjujen keskiössä on sosiaali- ja terveyskeskus. Näiden keskusten tuottamat palvelukokonaisuudet on määritelty laissa niin laajoiksi, että käytännössä pienten ja keskisuurten toimijoiden ei ole mahdollista tuottaa tällaista palveluvalikoimaa eikä kantaa perustamisesta syntyvää taloudellista riskiä. Tämän seurauksena sote-keskuksia tulevat käytännössä perustamaan muutamit suuryritykset. Ongelma on tunnistettu useissa viimeaikaisissa asiantuntijapuheenvuoroissa mm. Aalto yliopiston tutkijoiden raportissa, jossa todetaan olevan toiveajattelua, että pieniä toimijoita olisi markkinoilla, joilla vallitsee oligopoli (Aalto yliopiston taloustieteen työryhmä 2016). Kehityksen suunta, jossa pienet yritykset häviävät markkinoilta, on ollut nähtävissä viime vuosina ja tähän liittyvä yrityskauppojen volyyymi on edelleen lisääntynyt vieden markkinaa selvästi harvojen toimijoiden suuntaan.

Sote-keskusten ”omistajuus” tuo suurille palveluntuottajille ratkaisevan etulyöntiaseman hallita sote-palvelujen kokonaisuutta ja asiakasohjausta muihin saman palveluntuottajan palveluihin. Velvoite ohjata ja neuvoa asiakkaita vahvistaa entisestään tätä mahdollisuutta. Sote-keskusten palvelutarjonta ja rajapinnat sen ulkopuolella oleviin palveluihin antavat merkittävän markkinointi- ja suosittelukilpailuedun suurille yrityksille. Näin ollen laki mahdollistaa mm. merkittävän vaikuttamisen siihen, kenen palveluntuottajan palveluihin, esim. kotihoito ja palveluasuminen, ikäihminen hakeutuu, riippumatta siitä, kuka tosiasiallisesti tekee palveluja koskevan viranomaispäätöksen. Omien palvelujen markkinointi ja suosittelu on mahdollista sote-keskusten vastaanotto toiminnan välityksellä ja vaarana on, että se tulee johtamaan pienten ja keskisuurten yritysten, joilla ei ole omia sote-keskuksia, asiakaskatoon ja yritystoiminnan kuihtumiseen.

Säätiö toteaa edelleen, että maakunnan mahdollisuus asettaa sote-keskuspalveluntuottajalle ehtoja liittyen voimavaroihin ja palvelun laatuun voi johtaa suurien toimijoiden suosimiseen ja toisaalta muodostua pienille toimijoille mahdottomaksi.

Laki velvoittaa maakuntia tarjoamaan asiakkaille asiakasseteliä tiettyjen palvelujen osalta. Näihin palveluihin tulisi sisällyttää myös vanhusten asumispalvelut, joissa palveluseteli on jo nyt onnistuneesti otettu käyttöön.

Pitkäjänteisen toiminnan suunnittelun ja kehittämisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että maakunnat veloitetaan alueellaan strategiseen suunnitteluun, joka on läpinäkyvää, vuorovaikutteista eri palvelujen tuottajien kanssa ja riittävän konkreettisia linjauksia sisältävää. Tämänhetkessä toiminnassa ongelmana yksityisen palveluntuottajan kannalta ovat julkisen puolen ennakoimattomat ja äkilliset muutokset palvelujen järjestämisen osalta, jotka vaikeuttavat yhteisten tavoitteiden hahmottamista ja alueen tuloksellista toimintaa sote-palveluissa. Sote-muutoksen valmistelu on myös ollut hyvin maakuntakeskeistä.

Lain mukaan asiakassetelin arvo tulee määrittä siten, että asiakkaalla on tosiasiallinen mahdollisuus valita sillä palveluntuottaja ja edelleen määrittelyssä on huomioitava kustannukset, jotka aiheutuisivat maakunnan liikelaitokselle vastaavan palvelun tuottamisesta. Säätiö pitää ensiarvoisen tärkeänä sitä, että asiakassetelin arvon määrittämisessä myös palvelun laatu ja vaikuttavuus tulevat huomioiduksi ja että maakunnan kustannukset vastaavan palvelun tuottamisesta saadaan läpinäkyviksi, julkisiksi ja vertailukelpoisiksi yksityisen tuottamiin palveluihin ja niiden kustannuksiin.

Suoran valinnan palveluihin laissa on sisällytetty myös yleislääketieteen alaan kuuluva, kotikäynnillä toteutettava asiakkaan hoito. Laissa jää epäselväksi se, mitä tällä käytännössä tarkoitetaan ja miten tämä palvelu eroaa kotihoidon- ja tai kotisairaanhoidon palvelusta, johon sisältyy lääkäripalvelua. Säätiö näkee riskinä sen, että tätä kautta ikäihmisten kotihoito voi todellisuudessa muodostua ajan kanssa osaksi suoran valinnan palvelua ja siten muiden toimijoiden ulottumattomiin. Lain kohta vaatii tarkentamista.

Lopuksi Säätiö toteaa, että nyt esitetty laki antaa perustan sosiaali- ja terveyspalvelujen valinnanvapauden toteuttamiseen ja kehittämiseen, mutta samalla sen myötä tapahtuva palvelurakenteen muutos ja markkinoistuminen nykyistä selvästi rajummin uhkaa pienten ja keskisuurten toimijoiden toimintaedellytyksiä. Lain soveltamisessa maakuntien toimesta onkin kiinnitettävä erityistä huomiota em. seikkoihin ja siihen kuinka tuottajamarkkinoita todellisuudessa ohjataan, jotta voidaan turvata aito valinnanvapaus eri asiakasryhmille ja myös pienten ja keskisuurten palvelun tuottajien yhdenvertaiset mahdollisuudet tarjota valinnanvapauden piirissä olevia palveluja asiakkaille ja toimia sote-markkinoilla. Säätiön näkemyksen mukaan tämä edellyttää lain toimeenpanon ja sen vaikutusten aktiivista seuranta valtion taholta.

77. 21. Yksilöidyt muutosehdotukset lakiluonnokseen.

Vastaajien määrä: 1

- kts. edellä yhteenveto